

Bolduc

Butlletí Cultural Informatiu de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona

www.diputaciodelatarragona.cat

Un nom per a una
nova revista

Les publicacions
periòdiques d'arxivística
de la demarcació

Els censos electorals

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

Número 1 - Juny 2006

Un nom per a una nova revista

Bois-Le-Duc és una població holandesa que en el segle XVI es va fer famosa per fabricar els seus habitants unes finíssimes cintes de colors (generalment vermell), molt ben tramades, llises i força resistents. Aquestes cintes, o bolduques, com van acabar denominant-se a la península ibèrica, eren, per llurs qualitats esmentades de ferma, facilitat de lliscar i de nuar, d'allò més aptes per tancar lligalls i carpetacs. Molt més bonics que no pas els cordons de cuir, resisteixen amb més consistència els canvis climàtics, la humitat i la llamineria dels inevitables rosegadors dels arxius.

D'ací que passessin a fer-se servir per lligar carpetes (lligalls) i volums enquadernats, i que acabessin configurant-se com un dels elements més emblemàtics d'un centre documental, biblioteca, oficina o arxiu. De Bois-Le-Duc derivà la denominació castellana de "bolduque" (i també un cognom), que nosaltres hem volgut traduir al català i utilitzar-la per alguna cosa més que per tancar carpetes, per donar nom al nostre butlletí_

Bolduc_

Butlletí Cultural Informatiu de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona

Coordinadors:

Eugeni Perea - Arxiu General
Manel Güell - Arxiu Històric

Passeig de Sant Antoni, 100
43003 Tarragona
Tel. 977 29 66 14
eperea@altanet.org

C. Santa Anna, 8
43003 Tarragona
Tel. 977 23 50 32
mguell@altanet.org

Disseny i maquetació:
Unitat d'Imatge Corporativa i Disseny Gràfic de la Diputació de Tarragona

www.diputaciodelatarragona.cat

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

Sumari_

Pòrtic

Un nom per a una nova revista

Assaig

Les publicacions periòdiques d'arxivística de la demarcació

Fons

Els censos electorals

Acció cultural

Recull de bibliografia i premsa

Les imatges de l'arxiu

Les publicacions periòdiques d'arxivística de la demarcació

La notable progressió que està experimentant el món arxivístic d'ençà una primera fase de normalització impulsada per la Generalitat de Catalunya i l'Associació d'Arxivers durant els anys 80 i 90, fan que cada cop més, s'estabilitzi l'oferta arxivística. Es multipliquen cursets, s'imparteixen màsters i postgraus de tercer cicle, es convoquen regularment Jornades d'Arxivística i, en aquesta mateixa línia, s'aposta cada cop més fort per la difusió, un objectiu que ja esdevé prioritari per a tot arxiver.

A mesura que les administracions i moltes institucions normalitzen la situació de llurs respectius arxius, creant-ne de nous, recuperant els que ja tenien semioperatius o impulsant-los amb veritables criteris d'eficiència, hi accedeix una nova fornada de professionals dels arxius, joves ben preparats amb experiència de treball i moltes hores de cursos especialitzats al darrera. Són els que més clar veuen la necessitat d'exportar les notícies de l'arxiu a tota la comunitat civil, per tal d'aconseguir

que els arxius adquireixin una nova categoria social i ocupin el seu lloc dins de l'oferta cultural local.

No ha d'estranyar doncs, que hagi estat darrerament quan han anat apareixent revistes, butlletins d'arxius, o a voltes només fulls, alguns més voluminosos o amb més o menys recursos que altres, però sempre amb un bon pessic d'imaginació i creativitat que evidencien l'esperit renovador que viu la professió. L'assumpció de noves tecnologies com ara la informàtica i internet, han estat la punta de llança d'un moviment divulgatiu que sembla haver trobat, per fi, les eines més adequades per relançar el tema arxivístic envers el gran públic.

Per tal d'analitzar una mica aquest fenomen, hem compost una taula amb totes les dades que ens ha estat possible recollir, on exposem les principals publicacions, en paper i/o electròniques (*), de què tenim coneixement a la demarcació tarragonina.

Nom	Data d'aparició	Periodicitat	Números	Pàgines	Temes i seccions
AHT. Butlletí Informatiu (Tarragona)	Gener de 1998	Anual	9	4	Ingressos, Descriptors, Activitats, Publicacions i Agenda
amv. Informatiu (Municipal de Valls)	Febrer de 2002	No fixa	2	2	Opinió, noticiari, activitats i ingressos
Bolduc* (Arxiu de Diputació)	Juny de 2006	No fixa	1	18	Arxivística, Fons, Noticiari, Recull de premsa
Historia et Documenta (AHCV, Valls)	1994	Anual/Bianual	7	116/.../198	Arxivística, Història comarcal, Excerpta
El Racó de l'Arxiu* (Mun. de Constantí)	Desembre de 2003	Mensual/ bimensual	20	4/8/12	Arxivística, Història local, Noticiari, Recensions i Agenda
Informatiu Arxiu (Municipal de Reus)	Setembre de 1997	Semestral	9	12/16/20/24	Arxivística, Història local, Fons, Activitats i Agenda
L'Arxiu t'Informa* (Municipal, Cambrils)	Juny de 2004	Trimestral	6	4	Activitats, Noticiari, Ingressos i Agenda

Font: Fons hemerogràfics de l'Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona.

Encara que no siguin masses les publicacions periòdiques d'arxius a la demarcació, observem que, entre totes poden editar una mitjana de ben bé 150 pàgines l'any, xifra que seria prou acceptable per a l'anuari de qualsevol entitat cultural de pes.

**entre totes poden editar una mitjana
de ben bé 150 pàgines l'any**

Totes elles s'emmarquen geogràficament dins del Camp de Tarragona, tres pertanyen al Tarragonès, dues a l'Alt Camp i dues més al Baix Camp. La més veterana *Historia et Documenta*, és de 1994, però la majoria han aparegut amb el nou segle, a raó d'una per any (2002 - *amv. Informatiu* -, 2003 - *El Racó de l'Arxiu* -, 2004 - *L'Arxiu t'informa* - i 2006 - *Bolduc* -). En la periodicitat és on més s'evidencia la feina que comporta fornir, maquetar, preparar i editar una revista, per petita i humil que sigui. N'hi ha dues d'annuals (una de les quals, sembla haver passat a ser bianual), una de semestral, i dues que no fixen periodicitat. Només dues, *El Racó de l'Arxiu* i *l'Arxiu t'informa*, que podrien entrar en la categoria (prou digna) de fulletons, semblen comprometre's a editar més de quatre números a l'any. El total de números apareguts és de 54, i el nombre de pàgines que solen contenir, varia, lògicament, depenent de la categoria de cada una d'elles, anant des del parell de pàgines d'*amv. Informatiu*, fins a les quasi 200 d'*Historia et Documenta*.

Les seccions que formen les revistes solen, lògicament, repetir-se. En totes hi són aquelles concernents a l'activitat interna i externa de l'arxiu (ingressos, nous instruments de descripció, publicacions, activitats culturals i/o de formació, etc.), divulgació de determinats fons i/o reproducció de documents concrets ("Fons", "Excerpta", "El document", etc.), Noticiari i Agenda (de temàtica arxivística, però també cultural, d'abast

generalment local, i en algun cas nacional - *El Racó de l'Arxiu* -). Hi ha un esforç per no negligir la història local, o sigui el resultat final d'investigacions amb fons del propi arxiu, de manera que gairebé totes les publicacions solen incloure'n en cada número; les que s'ho poden permetre, a càrrec d'acreditats historiadors locals, la resta a càrrec del propi arxiver. Darrerament es nota igualment la pruija d'incloure-hi la descripció d'una imatge històrica, seleccionada d'entre el fons de fotografies del propi arxiu, una imatge que a més de la fitxa tècnica inclou el corresponent comentari històric sobre el seu contingut.

El disseny és un aspecte bastant obviat en les revistes de més qualitat i volum, però en canvi es configura com un dels exponents més importants per a revistes més precàries, els responsables de les quals s'hi esforcen esmunyint els migrats recursos amb què compten. La reproducció i encertada disposició d'imatges i fotogrames es combina, llavors, amb la recuperació de detalls gràfics característics de la població a la qual pertany l'arxiu o rescatats de la pròpia documentació. En són bona prova les capçaleres d'*El Racó de l'Arxiu*, amb el reixat d'una porta antiga, la de *l'Arxiu t'infor-*

ma, amb el dibuix d'un moixó estampat en un dels llibres d'actes, o la del butlletí de l'*Arxiu Històric de Tarragona*, amb una instantània del pati del claustre, molt emblemàtic de l'edifici que l'acull.

Darrera de cada una de les edicions, hi ha una història laboral, pot ser que personal, i a voltes amb arrels de caire polític, que en condiciona no tant sols el finançament, sinó també l'estructura, el contingut i fins i tot la pròpia continuïtat. Els arxivers més veterans al front d'una d'aquestes publicacions, són qui han trobat millors recursos a l'hora de finançar-les, i qui les han pogut proporcionar d'una major regularitat i qualitat d'edició (*AHT. Butlletí Informatiu; Historia et Documenta, Informatiu Arxiu*), cosa que avala la dita de què "la veterania és un grau". Tanmateix, són els arxivers més joves, els que evidencien un sorprenent tarannà renovador, orientat a impulsar l'aspecte comunicatiu entre arxivers i societat. Joves diplomats, amb estudis recents (o no tant llunyans) i una formació aca-

dèmica que ha influït poderosament en aquest aspecte. Disposen de pocs recursos, però això no constitueix obstacle perquè duguin a terme un dels objectius que consideren més primordials.

---

darrera de cada una de les edicions, hi ha una història laboral

---

Aquesta realitat, ben palpable al Camp de Tarragona, fa pensar que l'edició de publicacions periòdiques d'arxius no és un fenomen ocasional, sinó una tendència professional en progressió, i que noves capçaleres aniran apareixent i s'uniran aviat al grapat que aquí hem volgut comentar.

Manel Güell

mguell@altanet.org

Donacions gracioses

El 12 d'abril de 1887, el Ple de la Diputació agraià Antoni Casañas González, la donació d'un retrat a llapis de S.M. la Reina Regent "*modesto fruto, dice, de sus aficiones artísticas*". De moment, el consistori decidí relegar la singular obra pictòrica "*en el testero del salón de sesiones*". Però era la Casa de Beneficència, la receptora de la majoria de donatius en espècie. El 16 de gener de 1882 el diari *La Opinión*, els cedia nou mantes de llana. El 16 de novembre de 1888, Josep Benet Grases donava a la institució benèfica, "*un hermoso copón de plata sobredorada, estilo gótico, peso 605 gramos*". Per als acollits a dita Casa de beneficència, també s'havien rebut 24 flascons d'"Emulsión Scott", d'ambdues donacions se'n faria esment al Butlletí Oficial de la Província.

(AHDT, *Actes de 1882*, p. 9; *Actes de 1887*, p.18 i *Actes de 1888*, p. 294)

Els censos electorals

A la Diputació de Tarragona (suposem que a les altres també), es conserven els llistats relligats de tots els electors censats, aplegats en volums (un, dos, tres o

quatre, segons la quantitat de fulls a relligar), per ordre alfabètic de localitat, i dins de cada localitat, per districtes (si la població era gran). Fan un total de 50 volums:

Any	Agència	Volums (repetits)
1887	Cens electoral parcial (Manuscrit)	F. solts
1904	Signa: <i>Jefe de Estadística provincial</i> , i és imprès en núm. extr. BOPT.	1
1911	<i>Dirección General del Instituto Geográfico y Estadístico</i> (Manuscrit)	3
1912	Signa: <i>Jefe de Estadística provincial</i> , i és imprès en núm. extr. BOPT.	1
1913	Signa: <i>Jefe de Estadística provincial</i> , i és imprès en núm. extr. BOPT.	1
1917	Signa: <i>Jefe de Estadística provincial</i> , i és imprès en núm. extr. BOPT.	1
1918	Signa: <i>Jefe de Estadística provincial</i> , i és imprès en núm. extr. BOPT.	1
1919	Signa: <i>Jefe de Estadística provincial</i> , i és imprès en núm. extr. BOPT. <i>Dirección General del Instituto Geográfico y Estadístico</i> [altre volum]	2
1920	<i>Dirección General del Instituto Geográfico y Estadístico</i>	1
1921	<i>Dirección General del Instituto Geográfico y Estadístico</i>	1
1922	<i>Dirección General del Instituto Geográfico y Estadístico</i>	1
1923	<i>Dirección General del Instituto Geográfico y Estadístico</i>	1 (2)
1925	<i>Jefatura Superior de Estadística</i>	2
1928	<i>Servicio General de Estadística</i>	2
1930	<i>Servicio General de Estadística</i>	2
1931	<i>Dirección General del Instituto Geográfico, Catastral y de Estadística</i>	2
1932	<i>Dirección General del Instituto Geográfico, Catastral y de Estadística</i>	4 (2)
1934	<i>Dirección General del Instituto Geográfico, Catastral y de Estadística</i>	4 (2)
1945	<i>Dirección General de Estadística</i>	2
1946	<i>Instituto Nacional de Estadística</i>	3
1951	<i>Instituto Nacional de Estadística</i>	3
1955	<i>Instituto Nacional de Estadística</i>	3

La disposició formal de les dades contingudes en les llistes electorals, comprenia una sèrie de caselles, una per cada dada, que eren, per aquest ordre:

- Nom i cognoms – de l'individu amb cert nivell contributiu (sufragis censataris), o del cap de família o dels majors d'edat. En algun dels cens, apareixen àdhuc el malnom pel qual es coneixia l'individu.
- Edat – No resulta estrany que, d'un volum o sufragi a un altre, l'edat no concordi, encara que en tot cas, les possibles oscil·lacions no són exagerades.
- Professió – Aquí s'inclourien rendistes i càrrecs de l'administració.

- Adreça – Cal tenir en compte que l'evolució política del país ha configurat l'evolució de la toponímia urbana.
- Alfabetització – Ja que cada individu havia d'expressar si sabia llegir i escriure.

Aquesta doll de dades, permet l'elaboració de diversos estudis. Un estudiós de l'Onomàstica, no compta únicament amb el nom i cognoms (de vegades també, malnoms) dels individus del cens electoral, sinó també amb el dels carrers. Un geògraf, pot fer estudis de l'espai analitzant l'evolució urbana d'una data a una altra, no únicament en el canvi de nom dels vials

DIRECCIÓN GENERAL DEL INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO

*Rectificación del Censo Electoral correspondiente al año 1920, ordenada por
R. D. de 21 de febrero de 1910*

Provincia de Tarragona

Término municipal de Cherta

Distrito municipal 1º, Nombre: .....
Sección única, titulada: .....

LISTA DEFINITIVA de los electores de la expresada sección, formada en virtud de lo que dispone el artículo 9º del citado Real decreto de la Presidencia del Consejo de Ministros de 21 de febrero de 1910, reformado por el de 5 de abril de 1915

Imp. Casa de Caridad.- BARCELONA

Número de Orden en la Sección	APELLIDOS Y NOMBRE DEL ELECTOR	EDAD Años cumplidos	DOMICILIO CALLE (O PLAZA, ETC.) Y NÚMERO de la casa en los ayuntamientos rurales barrio, aldea o entidad	PROFESIÓN OFICIO U OCUPACIÓN	¿Sabe leer y escribir?
1	Abás Valentí (Jerónimo)	40	Santa Quiteria, 11	Labrador	SI
2	Abella Martí (Domingo)	43	Puigcerver, 18	Maquinista	SI
3	Alcoverro Beltri (Bautista)	60	Carretera	Jornalero	NO
4	Alcoverro Falcó (Claudio)	34	Gobernador, 1	Idem	SI
5	Alcoverro Falcó (Damián)	34	Santa Quiteria, 45	Vaquero	SI

Reproducció per ordinador, de la pàgina primera del Cens Electoral de 1920 corresponent a Xerta (AHTD)

públics, sinó també en el seu nom i numeració consecutiva.

D'igual manera, també pot emprendre estudis poblacionals: de població absoluta, comptant el nombre d'electors i cotejant la xifra amb dades d'altres fons; d'edat, confeccionant piràmides d'edat; de categories professionals, analitzant els sectors laborals, etc. Finalment, l'estudi de la cultura podrà mesurar el nivell d'alfabetització a través del tant per cent d'individus que sabessin llegir i escriure enfront dels que declaraven no saber-ne.

Bibliografia

- GÜELL, MANEL. "Un fons documental per als estudis genealògics: el cens electoral". Comunicació presentada al *I Congrés de Genealogia i Heràldica de Catalunya* (Barcelona, 2004).
- MOLINS, JOAQUIM MA. *Elecciones y partidos políticos en la provincia de Tarragona 1890-1936*. Tarragona: Diputació, 1985.

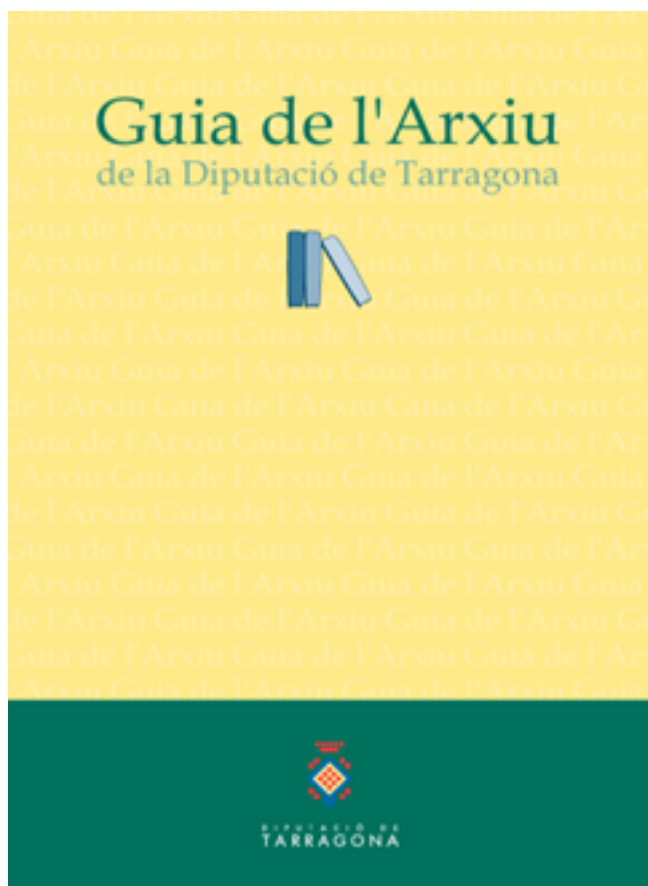

Guia de l'Arxiu de la Diputació de Tarragona (Diputació, 2004, 78 p.)

La Diputació ha editat una guia dels fons documentals servats als seus arxius (Administratiu i Històric), com a pas previ, i a mesura que el seu personal va enllentint la tasca de descripció, de pròximes edicions d'inventaris i catàlegs. Els autors de la *Guia de l'Arxiu de la Diputació de Tarragona* són Eugeni Perea, arxiver en cap de la Diputació, i Manel Güell, arxiver de l'Arxiu Històric de la mateixa Corporació. Aquesta guia és la més extensa que s'ha editat sobre un arxiu a la nostra ciutat, i s'ha elaborat amb gran exhaustivitat i rigor, estructurant-la amb l'aplicació de la norma

ISAD(G) que homologa la descripció d'arxius internacionalment.

Després d'una introducció succinta sobre l'evolució històrica de l'arxiu a la Corporació provincial, els capítols successius expliquen la formació i composició dels fons, i les dades sobre el/s organisme/s productor/s de la documentació. Es complementa amb les condicions d'accés i reproducció, els instruments de descripció interns i publicats, la bibliografia, etc. El gros de la Guia de l'Arxiu està constituït pel repàs sistemàtic de totes les seccions orgàniques: Actes, Agricultura, Beneficència, BOPT, Cadastre, Cens i eleccions, Cultura, Fundacions, Governació, Intervenció, Obres Públiques, Presidència, Quintes, Registre General, "Regiones Devastadas", Urbanisme, Diversa, Llibres administratius, fons de Reserva i fons personal musical de Mn. Salvador Ritort (formació, evolució, contingut, dates extremes, nombre d'expedients, etc). Queda per al final l'apartat dedicat al Fons d'Imatge, on es fa recompte del nombre de fotografies (6.680, entre 1950-1978) i, on s'annexa la nòmina dels presidents de la Diputació de Tarragona (1835-2004), i el reglament de l'Arxiu._

Coberta del llibre Guia de l'Arxiu de la Diputació de Tarragona.

Restauració de manuscrits antics cistercencs

Gràcies al conveni signat entre "La Caixa" i el Monestir de Poblet, ha estat possible la restauració de dos volums medievals: l'*Antiphonale Offici* (ss. XII-XIII), i el *Capitullarium-collectarium-Hymnarium Offici* (ss. XII-XIV). L'obra de restauració ha anat a càrrec del taller del Monestir de Santa Lucía (Saragossa)._

Inventari del Patrimoni arquitectònic, subvencionat per la Diputació

El conveni signat amb la Diputació de Tarragona ha permès que es continués un any més amb el treball d'inventari del patrimoni arquitectònic de la Conca de Barberà. L'any passat va incloure els municipis de Barberà de la Conca, Pira, Pontils, Sarral i Vilanova de Prades._

La mirada d'un metge andorrà, a l'Arxiu Comarcal del Baix Camp

El gener de 2006 s'inaugurava a la seu de l'Arxiu Comarcal del Baix Camp l'exposició "La mirada d'un metge andorrà. Testimoni d'una època (190-1920). Fotografies tarragonines de Joaquim de Riba Camarlot", acte que comptà amb la participació del president del Consell Comarcal del Baix Camp, Sr. Robert Ortiga i Salvadó, i del director general de Patrimoni Cultural, Sr. Francesc Tarrats Bou. Aquesta és una exposició itinerant, que en el seu dia fou vista per primer cop a l'Arxiu Històric de Tarragona._

II Jornades Tècniques d'Arxius Portuaris

Entre el 9 i el 10 de novembre de 2005 van celebrar-se a l'Arxiu Central del Port de Tarragona les II Jornades Tècniques d'Arxius Portuaris que, enguany estaven dedicades a "La classificació i la valoració dels documents portuaris". Van assistir quasi 40 professionals del sector, la ponència inaugural anà a càrrec de Ramon Alberch, sotsdirector general d'Arxius, que també participà a la subsegüent taula rodona sobre la necessitat de crear una comissió qualificadora de

documents portuaris. A banda de les sessions de treball, les Jornades també comptaren amb les ponències d'Amparo Costa i Pilar Ballesteros, de CEDIPORT, sobre la fototeca de l'Autoritat Portuària de València._

Retornen els Papers de Salamanca

L'Associació d'Arxivers de Catalunya comunicava puntualment per correu electrònic als seus associats, a mig dia de l'últim dia de gener de 2006, la notícia que aviat seria titular de la premsa en general: l'arribada a l'ANC de la documentació catalana de la Generalitat de Catalunya que havia estat dipositada a l'Archivo General de la Guerra Civil de Salamanca des de 1939. Després d'una dura pugna que s'allargà molts anys, l'entesa entre els governs català i espanyol, propicià la Llei 21/2005 de 17 de novembre de restitució dels documents incautats amb motiu de la Guerra Civil, normativa clau per a l'execució final d'aquest retorn._

www.unitat.org/nacio/15o.html

XIX Convocatòria de la beca de fotografia Agustí Gurí (Valls, 2006)

Convocada una nova edició de la beca de fotografia que organitza l'Arxiu Municipal de Valls, enguany amb el tema *Els calçots i la calçotada*. La beca està dotada

amb 900 euros, i compta amb un jurat amb un representant de l'IEV, un fotògraf i l'arxiver del Municipal de Valls, que actua com a secretari. La convocatòria tenia com a termini de presentació de projectes el dia 3 d'abril, i la concessió es fa en el decurs de la Nit de Premis de Valls, no essent fins al 31 de març del 2007 que clourà el termini de presentació del treball becat._

Viatge per l'associacionisme al Camp de Tarragona

El dijous 11 de maig del 2006, tingué lloc la presentació del número 3 de la col·lecció Materials Didàctics de l'Arxiu Històric de Tarragona, aquest lliurament amb el títol "Viatge per l'associacionisme al Camp de Tarragona en temps de la II República (1931-1939)". L'acte tingué lloc a la sala d'actes de l'AHT, i compta amb la presència del Sr. Ramon Alberch, sotsdirector general d'Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, que fou qui presentà._

28è Congrés de l'Associació Internacional d'Historiadors del Paper

Programat per als dies 5 a 8 d'octubre de 2006, Capellades acollirà el Congrés "Hispano-Arab Paper & Paper Museums and their Significance", en el programa del qual consta una sessió de treball al Museu de Capellades ("Museos del Papel y su significado"), una visita a la Fundació Miró (Departament de Restauració), altra a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (Exposició de documents antics) i, finalment, a la Biblioteca i Arxiu de Montserrat._

Ton Lloret, congress@mmp-capellades.net

Cursos de formació a Tarragona

Seguint amb la dinàmica de descentralització dels cursos de formació per arxivers que convoca l'AAC, s'ofereixen enguany dos cursos a Tarragona. El de "Protecció de dades de caràcter personal i arxius", en un principi convocat a l'Arxiu Central del Port el dia 9 de maig, ha estat ajornat fins al 4 d'octubre. És un curs de 6 hores de duració que impartirà Josep Matas. L'altra curs, "Signatura digital i certificació digital", està previst per al 18 d'octubre, al Servei d'Arxiu i Documentació Municipal (Ajuntament de Tarragona); consta de 4 hores i serà impartit per Ignacio Alamillo Domingo, de l'Agència Catalana de Certificació. La formalització de les inscripcions s'ha d'efectuar a la seu de l'AAC, C. Rocafort 242 bis, 3r. (08.029 – BARCELONA) (www.arxivers.com / associacio@arxivers.com). _

2006. Programa de formació continuada, AAC

Crida del Centre de Documentació Castellera de Catalunya (Valls)

En el Centre de Documentació Castellera de Catalunya, amb seu a la capital de l'Alt Camp, estan fent un treball de recerca i catalogació de fotografies antigues de castells i castellers (d'abans de 1936), dins de l'àmbit de Catalunya i les Illes Balears. L'objectiu és el de crear una línia de consulta al futur Museu Casteller de Catalunya i a l'Inventari del patrimoni Etnològic de Barcelona. Un dels primers passos és la consulta a les associacions i centres d'estudis locals sobre l'existència en el seu fons, o en el particular d'algun associat conegut, d'alguna fotografia interessant._

Carme Montserrat, CDCC, tel. 977 605 760;
cecb@tinet.org

AGELET I ORDABÀS, FERRAN. "Arxius locals en xarxa: un gran projecte innovador al servei de la comunitat arxivística". *Butlletí informatiu de l'AAC*, 79 (Gener-Març 2006) 2-3.

Projecte per a la creació d'una plataforma comuna de difusió i comunicació a Internet del patrimoni documentals per als arxius de l'Administració Local. El projecte *Arxius locals en xarxa*, arrancà el 2003 i pretén dotar tots els municipis d'una eina útil per al tractament, descripció, consulta i difusió de fons documentals.

BERNAL I CERCÓS, ÀNGELS. "El retorn dels documents confiscats a Catalunya". *Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya*, 13 (Febrer 2006) 7-13.

A voltes de l'exposició que, amb el mateix enunciat, es va inaugurar el passat 4 de febrer al Palau Moja, l'autora fa un resum de tota la qüestió, des de la desfeta dels arxius, passant per la confiscació i repressió franquistes, la reivindicació i, finalment, el retorn d'aquesta documentació arrabassada. Són, aquests, diferents aspectes que es poden seguir a la mostra.

"El Centre d'Estudis Cambrilencs publica el *Diplomatari*". *L'Arxiu t'informa. Butlletí de l'Arxiu Municipal de Cambrils*, 8 (Març 2006) 1.

Notícia de l'edició de les transcripcions i traduccions al català de la documentació referent a Cambrils del s. XII (1152-1291), extreta tant dels arxius locals (Municipal i Parroquial), com de l'Arxidiocesà de Tarragona, l'Arxiu de la Corona d'Aragó i l'Histórico Nacional.

"El document protagonista: una llibreta de costura". *L'Arxiu t'informa. Butlletí de l'Arxiu Municipal de Cambrils*, 8 (Març 2006) 2-4.

Descripció d'un fons documental de l'Arxiu cambrilenc, consistent en una llibreta de costura, que és descrita i referenciada en el comentari, afegint-hi algunes imatges de patrons.

ESTIVILL, JOSEP. "Bon govern i transparència informativa". *El Racó de l'Arxiu*, Constantí, 19 (març-abril 2006) 8-9.

El nou govern de Catalunya està interessat en democratitzar i normalitzar l'accés dels ciutadans a la informació, i n'ha establert un Pla quadriennal (2004-2007) per aconseguir-ho. El grup de treball que es va formar va emetre un interessant informe en el qual, entre d'altres coses, recomanava vincular l'efectivitat del lliure accés amb l'existència d'uns arxius perfectament organitzats.

GRAU I PUJOL, JOSEP M. T. I GÜELL, MANEL. "La difusió dels arxius a través de la premsa diària. L'exemple de la demarcació de Tarragona (1978-2004)". *Lligall. Revista d'Arxivística Catalana*, AAC, 24 (2005) 241-282.

A través de dos reculls de premsa paral·lels (1984-2004), els autors treballen en base a la informació aportada pels articles de diaris locals sobre arxius i arxivística a la demarcació de Tarragona. Analitzen quantitativament els resultats del seu estudi, en diverses òptiques (temàtica, tipologia d'arxius, geografia, cronologia, etc.), i aporten a la segona part del treball, interessants conclusions que posen de relleu la incidència de la premsa dià-

ria com instrument de difusió dels arxius tarragonins. Hom pot seguir l'evolució i activitats de cada centre documental a través de les notícies publicades per la premsa, que els autors han repassat i referenciat exhaustivament. S'adjunta, a tall d'apèndix, el llistat dels articles periodístics sobre arxivística escrits per arxivers i historiadors relacionats amb la demarcació tarragonina.

IBARS, TERESA; SOL, SANTIAGO, CERVERA, VIOLANT I MARTÍNEZ, PILAR. "El sistema de gestió de la documentació i de la informació de la Diputació de Lleida". *Lligall. Revista d'Arxivística Catalana*, AAC, 24 (2005) 367-410.

Creació d'un sistema arxivístic a la Diputació lleidatana per tal d'unificar criteris estàndard en la producció, tramitació, explotació i conservació de la documentació, establint responsables en cada àrea administrativa, obrint canals de connexió entre departaments que tramiten expedients comuns, evitant la innecessària duplicació de tràmits i de documents, i actualitzant les eines informàtiques, tot aglutinant els processos des de l'inici fins al final, amb previsió d'una actuació global sobre els nous suports. A aquests efectes s'exposen les fases d'implantació del *Servei d'Arxius, Estudis i Informació*. S'incideix en el nou organigrama, el funcionament de les diverses seccions que componen l'Arxiu, en els objectius i eines del nou servei, la seva aplicació, auditories de prova, aplicacions en cada cas, etc.

PORTA I BALANYÀ, JOSEP M. "Els notaris de Santa Coloma de Queralt (segles XIII-XX). El retorn dels protocols notariais anteriors al segle XX". *Recull*, Associació Cultural Baixa Segarra, Santa Coloma de Queralt, 9 (2005) 129-148.

L'autor, que és l'arxiver del Comarcal de Montblanc, desenvolupa l'evolució històrica del notariat a Montblanc. Els primers esments de notaris es situen al s. XIII, i les vicissituds del col·lectiu han estat, a Montblanc, diverses, per bé que bastant similars a les patides en d'altres localitats. L'article ve a tomb del fet recent (i reiteradament divulgat pel mateix autor) de la devolució efectiva dels fons notariais montblanquins fins ara dipositats a l'AHT, que ara ja són a Montblanc.

SIMÓ NOGUERA, CARLES XAVIER. "Les sèries de baptismes, matrimonis, enterraments, confirmacions i compliment pasqual de les parròquies de la diòcesi de Tortosa que pertanyen a l'actual província de Tarragona". *Recerca*, Tortosa, 8 [2005] 119-140.

Inventari dels fons sacramentals de les parròquies de la diòcesi tortosina integrades dins de la demarcació de Tarragona, amb esment de la seva ubicació i abast cronològic.

BORBONÈS, NATÀLIA. "L'Ajuntament cataloga els 286 documents més antics que es conserven a Reus". *El Punt*, 3.019 (dimecres, 12-01-2005) 38.

SECO, EDURNE. "La historia de Reus en pergaminos. Un catálogo editado por el Ayuntamiento recoge 286 documentos depositados en el Arxiu Històric Municipal de la ciudad y que están datados entre los años 1020 y 1350". *Diari de Tarragona*, 6.360 (dimecres, 12-01-2005) 14.

JAMISON, W. "Mas Iglesias cobrará vida con el proyecto del Centre de la Imatge. El histórico edificio está siendo rehabilitado para albergar una fototeca y cinemateca en 2006". *Diari de Tarragona*, 6.732 (dilluns, 24-01-2005) 10.

GARCÍA YEBRA, TOMÁS. "Hispanistas for Catalonia. Cuatro expertos en la historia de España —Paul Preston, Henry Kamen, Charles Powell e Ian Gibson— consideran que los papeles de Salamanca deben volver a Catalunya". *Diari de Tarragona*, 6.378 (diumenge, 30-01-2005) 11 'meridiano'.

ALBESA, ISAAC. "¿Qué se llevaron a Salamanca? Los ayuntamientos también deberán exigir la devolución de los papeles expropiados. En Cambrils, por ejemplo, no se sabe con seguridad qué documentación está en el archivo de la Guerra Civil". *Diari de Tarragona*, 6.379 (dilluns, 31-01-2005) 15.

FILELLA, CARINA. "Andrés de Andrés trasllada el cineclub a l'Ajuntament perquè la Generalitat el 'censura'". *El Punt*, 3.068 (dimecres, 2-03-2005) 49.

BARNILS, A. "Arguments per a un retorn". *El Punt*, 3.073 (dilluns, 7-03-2005) 32.

"Cicle sobre el castell de Falset i els comtes de Prades". *El Punt*, 3.157 (dimarts, 31-05-2005) 38.

Filella, Carina. "L'Arxiu de Tarragona obra a la consulta pública el fons de l'empresa De Muller. Una exposició donarà a conèixer la importàn-

cia de l'empresa en l'evolució social i econòmica de Tarragona". *El Punt*, 3.191 (dilluns, 04-07-2005) 35.

"L'Arxiu Històric del Vendrell rep en dipòsit una important col·lecció de fotografies". *El Punt digital*, (07-07-2005).

PRATS, MARC. "Pere Basch. Archivero. 'Aquí guardamos 16 kilómetros lineales de archivos'". *Diari de Tarragona*, 6.723 (divendres, 13-01-2006) [última].

MORALES, JOAN. "'Prohibido que los hombres se vistan de mujer'. Los primeros documentos que existen del carnaval de Reus datan del siglo XIV". *Diari de Tarragona*, 6.732 (diumenge, 22-01-2006) 15.

SECO, EDURNE. "El nuevo CAP de Horts de Miró estará en l'Esplai, junto al Arxiu Comarcal". *Diari de Tarragona*, 6.780 (dissabte, 04-03-2006) 14.

BASELGA, JOSÉ M. "La memoria de Pau Casals. La Fundació Pau Casals decide que toda la documentación del violoncelista se custodie definitivamente en el Arxiu Nacional". *Diari de Tarragona*, 6.785 (dijous, 16-03-2006) 16.

FILELLA, CARINA. "L'Arxiu Nacional rep en dipòsit l'extens fons documental del músic Pau Casals". *El Punt*, 3.447 (dijous, 16-03-2006) 35.

"El Vendrell cedeix el fons documental de Pau Casals a l'Arxiu Nacional". *Tinet Digital* (16-03-2006).

"Escàs seguiment de la conferència sobre els 'papers de Salamanca'". *La Veu de l'Ebre Digital* (22-03-2006).

"L'Arxiu Comarcal (Montblanc) adquireix un amillament de les Piles". *Nova Conca* (17-03-2006) 5.

"L'Arxiu de Montblanc adquireix un document fiscal de les Piles del segle XIX a un llibreter de vell". *El Pati* (17-03-2006) 18.

"Montblanc recupera els fons fotogràfics de Vicenç Baldrich i Josep Moix". *Tinet Digital* (29-03-2006).

MOLERO, NATÀLIA. "Acusament de recepció seixanta-vuit anys després. els documents íntims, les fotografies, els dietaris, imatges fugisseres de cine familiar; tot allò que genèricament m'agrada anomenar com

a 'egocoduments' aporten una pinzellada vivíssima a la història dels fets". *El Punt*, 3.467 (dimecres, 05-04-2006) 13.

"Conferència del periodista marroquí Jedidi a l'Arxiu Històric (Reus)". *Diari de Tarragona*, 6.822 (dissabte, 22-04-2006) 14.

La premsa del s. XIX i la Diputació

La Premsa ha estat, de sempre, un dels instruments que més inquietava els polítics de la província. Els primers dies de juny de 1878, un article donava a entendre que una sèrie de diputats eren parcials en favor de l'Ajuntament de Reus. L'11 de novembre de 1880, la irritació venia produïda pel fet que el *Diario de Tarragona* havia informat d'una sessió anterior amb "*términos inexactos*". Potser arran d'aquest últim incident, el 10 de març següent el consistori disposà, entre d'altres innovacions, la instal·lació d'una "*mesa con recado de escribir para los representantes de la prensa*". Tanmateix, era la pròpia indiscreció dels diputats, a voltes, la que donava peu a l'escàndol, com succeïa el 6 de desembre de 1881, quan "*uno de los periódicos que se publican en esta capital...*" recollia certes paraules proferides "*a media voz*" pel diputat Tomàs Valls al sortir d'una accidentada sessió el 29 de novembre anterior. Mesos després, tornava a ser la premsa la que comentava maliciosament com a La Selva del Camp havien aparegut molts vots en favor del diputat Jaume Padró, quan aquest polític no hi tenia allí cap seguidor. Finalment, i per no extendren's més, els primers dies de 1887 el rotatiu *El Siglo Futuro* vessava tot de calúmnies contra l'organització interna de la Casa de Beneficència de Tortosa.

(AHD, *Actes de 1878*, p. 89-90; *Actes de 1880*, p. 69; *Actes de 1881*, p. 38 i 68; *Actes de 1883*, p. 11; *Actes de 1887*, p. 4)

“Un cardenal per a Tarragona”

Fitxa tècnica

Signatura: Im.10/01

Fons/Col·lecció: Fons d'imatge de l'AHDT

Procediment: Gelatino bromur

Suport: Positiu en paper

Original/còpia: Còpia

Format: 13 x 8 cm

Cromia: b/n

Estat: Bo

Títol: “Imposició del capel cardenalici a l'arquebisbe de Tarragona Monsr. Arriba y Castro”

Datació: 28-01-1953

Autoria: Vallvé

Procedència: Reportatge

Descripció: Moment de la cerimònia religiosa. En un lloc destacat es veuen esperant dempeus: el President de la Diputació i, més a la seva esquerra, el Governador Civil. A la banda dreta de la imatge, apareixen tres altes dignitats eclesiàstiques, la de l'extrem és l'Arquebisbe Arriba y Castro

Classificació: I.4. ACTES / Eclesiàstics i religiosos

Personatges: 1- Sr. Enric Guasch Giménez (President de la Diputació); 4- Sr. José González-Sama García (Governador Civil); 7- Monsr. Benjamín de Arriba y Castro (Arquebisbe).

Geogràfic: Tarragona. Catedral / Palau Arquebisbal

El 12 gener de 1953, l'Arquebisbe de Tarragona rebia la concessió del cardenat, solemnitat que es complementà amb tot un seguit d'actes protocolaris. Benjamín de Arriba y Castro nasqué a Ferreria (Santa Maria de Penamayor) el 8 de maig de 1886. Es doctorà en Teologia a Roma, i en dret a Toledo, éssent ordenat prebete el 14 de juliol de 1912. Fins el 1921 ocupà diverses càtedres i càrrecs, entre els quals el de tinent del Vicari General de Madrid. Elegit bisbe de Mondoñedo (1935), fou traslladat a la seu de Tarragona el 1949, ocupant-hi la trona episcopal fins el 1970. Durant els 21 anys que exercí d'arquebisbe, reestructurà el nombre d'arxiprestats i parròquies (1952), inaugurà l'església de Sant Pau (1956), el Santuari del Llorito (1964), el Col·legi-residència Sant Pau (1966), la residència sacerdotal Sant Fructuós (1967), i promogué el col·legi menor de Falset (1967) i dues escoles de formació professional a Tarragona. El 1962 fou nomenat Fill Adoptiu de Tarragona i la Diputació li concedí la Medalla d'Or de la Província. Retirat a Cardedeu des de 1970, encara tingué temps de visitar l'arxidiòcesi, essent present a Riudoms a la recepció de les despulles del beat Bonaventura Gran (22 de novembre de 1972). Morí a la clínica Quirón de Barcelona el 8 de març de 1973, víctima d'un procés tumoral.

La imposició del capel la rebé el 15 de gener de 1953 de mans del llavors legat pontifici marquès Silvi Ghini, i el seu nomenament va ser signat pel prosecretari d'estat Joan Baptista Montini, anys més tard elegit Sant Pare amb el nom de Pau VI. La cerimònia d'imposició tingué lloc al Palau d'Orient el dia 19, i el 25 entrà solemnement a la seva seu arquebisbal. El recorregut el dugué per la Rambla Nova fins a la plaça de l'Ajuntament, on accedí al Saló d'Actes i signà en el Llibre d'Or de la Ciutat. A la instantània, s'observa com les principals autoritats polítiques assisteixen a l'ofici religiós de la Catedral, abillats de frac o d'uniforme, de peu i amb les mans agafades per davant. Les parets de

la sala estan adornades amb alguns dels tapissos de la magnífica col·lecció propietat del Capítol; a l'extrem esquerra de la imatge, al fons, es pot veure una de les autoritats d'esquena, contemplant-los.

“La Creu d'un Sant i el jardí d'un General”

Fitxa tècnica

Signatura: Reserva

Fons/Col·lecció: Fons d'imatge de l'AHDT

Procediment: Placa de gelatina

Suport: Vidre

Original/còpia: Còpia

Format: 10 x 13 cm

Cromia: b/n

Estat: Esquinsada a la part superior

Títol: “Creu de Sant Antoni”

Datació: a. 1912

Autoria: Manel Güell Santacana (1886-1947)

Procedència: Dipòsit

Descripció: Uns vaillets asseguts al peu de la Creu de Sant Antoni, davant la façana de l'antiga Beneficència.

Classificació: III.1.2.3.PATRIMONI / Av. Sant Antoni. Voltants.

Geogràfic: Tarragona. Av. Sant Antoni, 100.

Historial: Ha estat reproduïda a: Guia de l'Arxiu de la Diputació de Tarragona. Tarragona: Diputació, 2004, p. 18.

La Creu de Sant Antoni és un dels monuments tarra-
gonins més antics. A la imatge només apareix el
basament que sosté la creu llatina, una columna
octogonal de marbre amb una base de quatre cares
on està escurpit l'escut de la ciutat i l'any de la seva
restauració (s. XVII).

Darrera, s'hi pot veure la façana de l'antiga Casa de
Beneficència, a l'actual passeig de Sant Antoni núme-
ro 100, i davant seu, l'espai ajardinat conegut com
"Jardi del General", ja que fou construït el 1827 pel
comte Carles d'Espagne (1775-1839). Aquest militar
carlí, famós pel seu esperit ferotge, passava una llarga
temporada a la ciutat acompanyant Ferran VII durant la
repressió dels Malcontents, en la que esdevingué el
seu braç dret. Al marxar el monarca, el deixà al front de
la situació amb el càrrec de Capità General i amples
facultats. Pot ser per compensar la interminable llista

d'empresonaments, execucions i deportacions en
massa que efectuà, s'escarrassà una mica en embellir
la ciutat i proporcionar-li aquell espai ajardinat.
Espagne morí a Organyà apunyalat pels seus propis
partidaris, que llençaren el cadàver al Segre.

Una postal de 1906, força similar a la imatge que mos-
tra la fotografia (reproduïda per J.M. Buqueras a
Arquitectura de Tarragona des del segle XII, p. 193),
mostra la creu tota sencera, amb els mateixos blocs de
pedra al darrera, abandonats recolsant la tanca. És una
imatge més afortunada, el jardí es veu exhuberant i
aprofita bé la llum del dia. D'aquell raconet ajardinat
del comte d'Espagne, en queda avui una mica de parc,
amb l'estanc i alguns dels parterres, bell complement
al conjunt arquitectònic que integra el Palau de la
Diputació, instal·lat a l'edifici de l'antiga
Beneficència.

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

www.diputaciodetarragona.cat